

Lájkem

k porozumění

MET13

Učíme se s příběhem II

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

METODICKÝ MATERIÁL: Učíme se s příběhem II

O ČEM METODA JE

Tato metoda navazuje na metodiku Učíme se s příběhem a nabízí další různé aktivity, jak s příběhem pracovat. Metoda pracuje s technikou strukturovaného dramatu, kdy se příběh prolíná s různými aktivitami. Je specifická tím, že její aktivity na sebe navazují, a můžete jí využít v jednom až dvou dnech, kdy se vám téma bude prolínat všemi předměty. Děti se během dne zaměří nejen na své rozumové dovednosti, ale společnou činností rovněž utuží kolektiv. V průběhu celého dne se lépe vcítí do příběhu a procvičí si mnoho důležitých dovedností.

Dítě se sluchovým postižením je dobré na aktivitu připravit. Domů mu dejte příběh k přečtení, motivujte ho, aby se ptalo na slova, kterým nerozumí – může si je do textu vyznačit. Pokud bude dítě se sluchovým postižením s příběhem obeznámeno, lépe se na aktivity mezi čtením bude soustředit a během učitelova čtení nemusí na poslech a porozumění vynakládat tolik energie, která by mu pak nestačila na plnění úkolů.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI:

Jazyk a jazyková komunikace,
Člověk a jeho svět

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Osobnostní a sociální výchova

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

Sociální a personální,
komunikativní,
k řešení problémů,
k učení

V metodickém materiálu najdete dva rozpracované příběhy. Jeden se váže k legendě o svaté Barboře a druhý se nazývá Povodeň a pracuje s tématem rozhodování v rámci skupiny.

V textech jsou vyznačeny doporučené pojmy, kterým byste s dětmi měli věnovat pozornost a vysvětlit si je. Jakou formu k tomu zvolíte, je na vás – dětem pojmy vysvětlíte, samostatně si je dohledají pomocí internetu/knih, vysvětlíte si je formou hry nebo návodných otázek.

Živé obrazy jsou oblíbenou aktivitou v hodinách českého jazyka při čtení různých textů. Často je využívám také v hodinách prvouky (například při vypravování pověstí), ve vyšších ročnících ve vlastivědě při výuce o dějinách naší země. Děti si také rády nosí nebo ve výtvarné výchově tvoří kostýmy.

Milena Vovsová, ZŠ Nelahozeves

Připomenutí, jak na živé obrazy

Živý obraz je socha, která je nehybná. Děti se domluví, kdo bude zastávat jakou roli, a ztvárňují gesty situaci podle zadaného tématu. Živé obrazy začínají a končí na tlesknutí. Někdy mezi ně můžete vložit improvizaci, která živé obrazy rozehraje a pak zase končí v živém obraze – který je nehybný.

PŘÍLOHY

[MET13_P_01_Sv. Barbora](#)
[MET13_P_02_Nikomédie](#)

[MET13_P_03_texty Sv. Barbora](#)
[MET13_P_04_texty Povodeň](#)

AKTIVITA I. – LEGENDA O SVATÉ BARBOŘE

Tip, jak s aktivitou pracovat

Informace, které se během příběhu dozvídáte, si při diskuzích můžete zapisovat do myšlenkové mapy, a tím si tvořit přehled o tom, co se stalo. Zároveň vám to pomůže zorientovat se na ose příběhu, pokud se k němu budete vracet. Vizualizací celého příběhu podpoříte učení dětí a po skončení této aktivity budete mít materiál, který si můžete vystavit ve třídě. Texty pro dítě se sluchovým postižením najdete v příloze [MET13_P_03_texty Sv. Barbora](#). Můžete je dítěti dát, aby si je doma prostudovalo a zároveň je mělo k dispozici, když vy čtete žákům. V jednotlivých úkolech najdete i pojmy na vysvětlení, pište si je na velký papír a můžete přidat i další.

1. ÚVOD – POVÍDÁNÍ V KRUHU + MYŠLENKOVÁ MAPA

Instrukce:

Uprostřed papíru je napsáno: Svatá Barbora a datum 4. 12.

Můžete přiložit i obrázek sv. Barbory (viz. [MET13_P_01_Sv. Barbora](#)).

„Napište na papír vše, co vás napadá v souvislosti se sv. Barborou.“

Navození atmosféry a seznámení s legendou (tradice).

2. VYPRAVOVÁNÍ

„Barbora se narodila v Nikomédii bohatým pohanským rodičům. Byla jejich jedinou dcerou. Matka jí brzy zemřela. Otec o dceru pečoval. Když dívka začala dospívat, zavřel ji do zvláštní části svého domu, kam měli přístup jen domácí služebníci a učitelé. Bylo to buď proto, aby se dívka vyvarovala mladíkům, anebo měl otec strach, aby se neseznámila s křesťanským náboženstvím...“

„Kde leží Nikomédie a kdy existovala?“ ([MET13_P_02_Nikomédie](#))

Děti mohou využít internet k dohledání informací o starověkém městě.

VYSVĚTLIT SI POJEM

pohanství, křesťanství

3. SLED ŽIVÝCH OBRAZŮ – „JEDEN DEN V DOMĚ, KDE BARBORA BYDLELA“

Instrukce:

„Utvořte trojice a v nich takový sled živých obrazů (3), který bude charakterizovat život v domě. V každé skupině bude Barbora, která je nucena žít v izolaci od okolního světa. Ostatní si zvolí takovou roli, aby do domu měli přístup.“ (Například: služebná, učitel, kuchař, otec a další)

VYSVĚTLIT SI POJEM

izolace

4. POVÍDÁNÍ V KRUHU

Instrukce k povídání:

„Jaká je v domě atmosféra? Jak se cítí Barbora, která nemůže kvůli přesvědčení svého otce vyjít ven z domu?“

VYSVĚTLIT SI POJEM

atmosféra, přesvědčení

Tip: Děti si mohou výjev nakreslit – každý může samostatně znázornit dům nebo téma izolace.

5. VYPRAVOVÁNÍ

„Barbora brzy pochopila, že pohanské učení není pro ni, ale k jiné nauce neměla přístup. K jejímu otci Dioskurovi začali přicházet bohatí ženichové a on naléhal, aby se dívka vdala. Barbora však odmítla. Proto jí dovolil, aby mohla vycházet z domu, neboť se domníval, že si tak najde ženicha...“

VYSVĚTLIT SI POJEM

nauka

6. SOCHY BARBOR + JEJICH OŽIVENÍ

Instrukce:

Každé dítě má za úkol představit si, že je Barborou a má si stoupnout tak, jak asi stála Barbora, když jí poprvé otec pustil z domu. Děti pak postupně obcházejte a „magickým pohybem“ je oživujte a ptejte se jich, jak se cítí a na co myslí.

7. VYPRAVOVÁNÍ

„Když byl Dioskuros na cestách, seznámila se Barbora s místními křesťany, uvěřila v Krista a dala se pokřtít. Po návratu se to Dioskuros dozvěděl a začal soptit hněvem. Uchopil meč a vrhl se na dívku, aby ji zabil.“

VYSVĚTLIT SI POJEM

pokřtít

soptit hněvem (slovní spojení si můžete společně zdramatizovat – jak to vypadá)

8. PŘÍPRAVA NA ŽIVÉ OBRAZY A IMPROVIZACI

Instrukce:

„Skupiny po čtyřech si utvoří živý obraz, který následně rozehrají. Celá scénka by měla vystihovat život Barbory, která byla vězněna svým otcem, jenž ji následně pro její přesvědčení napadl. Každá scénka by měla obsahovat závěr (jak to dopadlo). Skupina si scénku nacvičí tak, aby ji byla schopna zopakovat i několikrát za sebou.“

Do této aktivity vstupuje následující 9. aktivita divadlo Forum.

9. DIVADLO FORUM — aplikuje se na scénky, které si děti připravily v rámci předchozí aktivity

Instrukce:

Kdokoli z obecnstva může během hry skupiny tlesknout, nahlas říci „*Stop*“ a zároveň to vyjádřit pohybem — zvednutím rukou, postavením se, pokud děti v obecnstvu sedí (pro hrající skupinu tento signál znamená štronzo) — a nahradit jakoukoli postavu kromě hlavního agresora, kterého skupina odhadne, aby zmírnila útlak Barbory.

VYSVĚTLIT SI POJEM

útlak

10. REFLEXE

Instrukce:

„*Jak se povedlo zmírnit Barbořino utlačování?*“

11. VYPRAVOVÁNÍ

„*Barboře se podařilo uprchnout z domu a ukryt se v horách. Otec dívku hledal a jeden pastýř mu ukázal její úkryt. Dioskuros vtrhl do skrýše, dívku ztrýznil a spoutanou ji dal opět doma zavřít. Myslil si, že ji přinutí hladem k povolnosti, ale zmýlil se. Proto odvedl svázanou dívku k představenému oblasti – soudci. Ten se ji snažil přemluvit, ale Barbora zůstala neoblomná.*“

VYSVĚTLIT SI POJEM

ztrýznit, povolnost, neoblomný

12. ROZHOVOR MEZI SOUDCEM A BARBOROU

Instrukce:

Děti utvoří dvojice, ve kterých jeden představuje soudce a druhý Barboru. Jedná se o rozhovor, při němž se jí soudce snaží přesvědčit, aby se své víry vzdala...

Všechny dvojice vedou rozhovor najednou.

13. VYPRÁVĚNÍ – „JAK TO DOPADLO?“

„*Soudce ji pak dal do krve zbičovat a zavřít do vězení. V noci se dívce zjevil Kristus a uzdravil ji. Když to druhý den uviděla pohanská dívka jménem Juliána, veřejně odvrhla svou víru a projevila přání trpět pro Krista. Ráno obě ženy pověsili na strom, bili je a pálili pochodněmi. Ženy však vytrvaly, a proto byly odsouzeny k setnutí hlavy. Barboru popravil vlastní otec kolem r. 306. Byl za to potrestán, neboť brzy nato byl zabit bleskem.*“

Opět výborné a inspirativní aktivity a hry pro práci nejen do českého jazyka. Vyzkoušeli jsme s žáky práci s příběhem v hodinách dějepisu v pátém ročníku. Moc je to bavilo. Pomocí příběhu, který sami skládají si učivo lépe a snadněji zapamatují.

Hana Siegllová, Masarykova ZŠ Praha-Klánovice

14. ZÁVĚREČNÁ DISKUZE

Instrukce pro učitele:

Při diskuzi přivést děti k tomu, že nejen v dávných dobách lidé trpěli pro svou víru a přesvědčení – připomenout 2. světovou válku, období komunismu. V dnešní době nemusí jít jen o víru, ale i odlišnost jedince od ostatních apod.

Instrukce pro děti:

„Proč vlastně Barbora takhle trpěla? Jak tomu zabránit? Můžeme se s podobnou situací setkat i v dnešní době?“ apod.

Tip: S dětmi můžete dohledat, jaké tradice se na sv. Barboru dělají (v minulosti dělaly) a proč?

Příběh si můžete nakreslit.

Můžete si najít a přečíst příběhy o dalších mučednících a svatých.

AKTIVITA II. – POVODĚŇ

Aktivita je rozdělena do tří částí — které můžete libovolně zařadit do různých hodin v průběhu jednoho či více týdnů.

1. ČÁST

1. ÚVOD – RITUÁL (váš společný, jaký máte ve třídě a zahajujete jím den)

Např.: Zrcadlo — děti opakují vaše pohyby.

2. „NA PŘÍŠERU“ PRO ZAHŘÁTÍ – obdoba hry na honěnou, ale bez běhání

Instrukce:

Ten, kdo chytá, je příšera (šklebí se, je nahrbený, vydává strašidelné zvuky...), ostatní prchají, aby je příšera nepolapila... Zachránit se můžou, když se dvě děti obejmou – ne však dvakrát ti samí hráči. Ve hře se neběhá, aby příšera měla šanci někoho polapit.

3. KRUH

Instrukce:

„Co pro nás znamená domov? Co pro vás znamená rodina?“

Každé dítě říká, co pro něj domov a rodina představují.

4. NAŠE RODINA

Instrukce:

Děti se rozdělí do skupin, které představují rodinu. Jedna rodina by měla mít přibližně 4-5 členů. Děti mají za úkol rozdělit si role v rodině tak, aby nikdo z nich nehrál dítě ani zvíře.

Aktivitu hodnotím velmi pozitivně, protože se děti dozvěděly spoustu důležitých informací a zároveň si prakticky vyzkoušely, jak se v této situaci zachovat.

Martina Klimešová, ZŠ Zliv

5. KDE BYDLÍME

Instrukce:

Každá skupina dostane velký papír, který představuje pozemek, kde rodina bydlí. Dejte jim čas na to, aby fixami nakreslili, co všechno na jejich pozemku je (dům, garáž, bazén...).

Všechny rodiny bydlí v jedné ulici, a jsou tedy sousedy.

Tip: Z balicího papíru vystříhnete různé tvary pozemků — které však do sebe zapadají, papír by měl být dostatečně velký (volte podle počtu dětí ve skupině).

6. PŘEDSTAVENÍ RODIN

Instrukce:

Skupina se představí (jméno rodiny i jména konkrétních osob a jakou roli v rodině zastávají).

7. ŽIVÝ OBRAZ – „SOBOTNÍ ODPOLEDNE“

Instrukce:

Skupiny utvoří takový živý obraz, který charakterizuje život v rodině, konkrétně v sobotu odpoledne. Děti představují ty role, které si vybraly.

8. OŽIVENÍ JEDNOTLIVÝCH OSOB

Instrukce:

Učitel obejde pomalu sochy a ten, koho se dotkne, řekne, kdo je a co zrovna dělá. Takto se učitel dotkne všech; vždy mluví jen „oživená“ socha, ostatní jsou ve štronzu.

9. ROZEHRÁNÍ ŽIVÉHO OBRAZU – „SOBOTNÍ ODPOLEDNE“

Instrukce:

Na znamení zvukové a vizuální (např. tlesknutí nad hlavou) se živé obrazy začnou pohybovat a prožívat sobotní odpoledne. Všichni mají své role, svůj domov, svou rodinu... Na znamení štronzo se příběh zastaví v živém obrazu.

10. OŽIVENÍ JEDNOTLIVÝCH OSOB

Instrukce:

Učitel opět obejde pomalu sochy a ten, koho se dotkne, řekne, kdo je a co zrovna teď dělá. Takto se učitel dotkne všech... Vždy mluví jen „oživená“ socha, ostatní jsou ve štronzu.

Nejoblíbenější aktivitou z této metodiky byla aktivita Povodeň. Při prvním přehrání děti v rolích trochu tápaly a byly nejisté. Dívka se sluchovým postižením se orientovala podle svých spolužáků. Zajímavé bylo opakování stejné aktivity po určité době. Děti se s nadšením vrhaly do rolí a využívaly zkušenosti z minulých her – co si s sebou vezmeme, co budeme dělat... Metodu jsme využívali dost často i v dramatickém kroužku.

Kateřina Hartlová, ZŠ a MŠ nám. Jiřího z Lobkovic

AKTIVITOU 8, 9 A 10 PROVEDETE VŠECHNY RODINY

11. KRUH — JAKÉ JSOU JEDNOTLIVÉ RODINY A CO SE V NICH DĚJE

Instrukce:

„Vznikl v rodině nějaký problém? A jaký? Jaké tam jsou vztahy? Jaký je rozdíl mezi rodinou Hrošíkových a Horáčkových?“

Otázka na příště: „Čím to mohlo být způsobené?“

Děti o tom mohou přemýšlet.

12. ROZLOUČENÍ

2. ČÁST

1. ÚVOD — RITUÁL + PŘIPOMENUTÍ MINULÉ ČÁSTI

2. ŽIVÝ OBRAZ — „PŘIPOMENUTÍ SOBOTNÍHO ODPOLEDNE“

Instrukce:

Rozdělte se opět do rodin, které jste si minule vytvořili, a zopakujte si, kdo jakou roli má, jaké vztahy mezi vámi jsou atd. Zkuste vytvořit živý obraz toho, co jste dělali v sobotu odpoledne (v minulé části).

3. OŽIVENÍ JEDNOTLIVÝCH OSOB

Instrukce:

„Já si vás teď všechny obejdu a každého z vás se dotknu a tím ho oživím. Koho se dotknu, ten mi poví, co právě teď dělá, ano?“

4. ROZEHRÁNÍ OBRAZU

Instrukce:

Na znamení zvukové a vizuální (např. tlesknutí nad hlavou) se živé obrazy začnou pohybovat a prožívat sobotní odpoledne. Všichni mají své role, svůj domov, svou rodinu... Na znamení štronzo se příběh zastaví v živém obrazu.

5. OŽIVENÍ JEDNOTLIVÝCH OSOB

Instrukce:

Učitel opět obejde pomalu sochy a ten, koho se dotkne, řekne, kdo je a co zrovna teď dělá. Takto se učitel dotkne všech... Vždy mluví jen „oživená“ socha, ostatní jsou ve štronzu.

AKTIVITOU 3, 4 A 5 PROVEDETE VŠECHNY RODINY

6. ZPRÁVY V ROZHLESE

Instrukce:

„Pojďte na koberec, najděte si pohodlné místo, kdo chce, může si lehnout a zavřít oči.“

Dítěti se sluchovým postižením můžete text poskytnout, aby si ho mohlo číst současně s vaším povídáním, najdete jej příloze [MET13_P_04_Povodeň](#).

„Každá rodina je teď v obývacím pokoji svého domu. Je pět hodin odpoledne a posloucháte rádio, ze kterého se z ničeho nic ozve:

„Pozor pozor!!! Mimořádné zpravodajství Českého rozhlasu. Hladina Vltavy, Sázavy a Berounky bude v nejbližších hodinách stále stoupat, minimálně v následujících dvou dnech se očekávají přívalové deště a podle sdělení Státního hydrologického ústavu bude Vltava kulminovat až zítra kolem 23:00. Průtok v Praze se očekává 4300 m³ za vteřinu. Z toho důvodu vyhláší Magistrát hlavního města Prahy stav ohrožení ve všech oblastech přiléhajících k toku Vltavy a Berounky. Ve všech uvedených oblastech počínaje dnešními 18:00, je vyhlášena povinná evakuace všeho obyvatelstva. Obyvatelé postižených oblastí jsou povinni uposlechnout nařízení příslušníků Armády ČR, policie a hasičského záchranného sboru.“

VYSVĚTLIT SI POJEM

kulminovat, evakuace

7. POVÍDÁNÍ V KRUHU

„Víte, co je evakuace? Jak poznáte, že probíhá evakuace? Jak se při evakuaci chovat? Co si vzít s sebou?“

8. ŽIVÉ OBRAZY

Instrukce:

Utvořte tři živé obrazy, které se budou na znamení (zvukové a vizuální) měnit. Jedna skupinka (rodina) předvádí obrazy a ostatní jsou obecenstvo, skupiny se vystřídají.

živý obraz „Ráno – nic netuší“

živý obraz „Poledne – poslouchají zprávy“

živý obraz „Večer – evakuace“

9. PLYNULÉ STŘÍDÁNÍ OBRAZŮ – tempo určuje učitel

Instrukce:

Učitel zdůrazňuje fakt, že rodiny se znají, jsou to sousedi a mají stejný problém – musí se evakuovat. Poslední ŽO se na znamení rozehraje. Na znamení „štronzo“: Všichni zúčastnění si vzniklý živý obraz prohlédnou.

10. SEZNAM VĚCÍ

Instrukce:

Každá rodina si napíše seznam věcí, co si při evakuaci vezme s sebou.

11. POVÍDÁNÍ V KRUHU

Instrukce:

„Jaké bylo rozhodování, co si s sebou vzít a co nechat na pospas vodě? Jak se členové rodiny cítili? Co byste změnili, kdybyste měli možnost vrátit čas? Co jste udělali správně a co naopak nebylo úplně dobré rozhodnutí?“

Tip, jak pokračovat dál:

Pustě si s dětmi video se záběry z povodní z roku 2002: 1url.cz/uzgOp

Na toto video pak můžete navázat myšlenkovou cestou Vidím – Myslím si – Zajímalo by mě (její postup najdete v metodě MET03 Vidím, jak myslím).

Povodně 2002

Magazín Třípól (2010, Leden 29) Povodně 2002 - 1. část [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=FTdHzlSnlol&feature=youtu.be>

3. ČÁST

1. ÚVOD – RITUÁL + PŘIPOMENUTÍ MINULÉ HODINY

2. PRÁCE VE SKUPINÁCH (RODINY)

Instrukce:

„Jelikož došlo k naprostému selhání dopravy, rodiny z okolí Vltavy budou dopraveny do centrálního evakuačního tábora na Strahově...“

Každá skupina dostane papír, který představuje místo, kam se rodina odebrala po povinné evakuaci. Skupiny by měly dostat čas na to, aby ztvárnily vše, co je na místě, kde se ocitly poprvé v životě. U sebe mají jen věci, které si stihly vzít, nic víc. Ostatní by měli z obrázku pochopit, jakou má dané místo atmosféru.

Každá rodina se dostala do jiné části evakuačního tábora. Nikoho tam neznají.

Tip: Papír představující evakuační prostor by měl být mnohem menší než papír představující pozemek. Například pouze čtverec — kam musí nakreslit, jak tam bydlí, jak se tam všichni vejdou a co se tam nachází, zároveň tam umístí věci, které si vzali z domu (ty mají napsané na seznamu).

3. PŘEDSTAVENÍ MÍSTA OSTATNÍM

Instrukce:

Skupina popíše ostatním místo, kam se museli díky povodním odebrat (jak se tam cítí, jak na ně působí, co je tam za vybavení, kde spí atd.).

4. ŽIVÉ OBRAZY A JEJICH PLYNULÉ STŘÍDÁNÍ

Instrukce:

Každá skupina vytvoří takový živý obraz, který vystihuje atmosféru v táboře v různých časových obdobích. Jsou na místě, kde nemají soukromí, omezený přístup k potravinám a vodě, bez svého oblečení a přátel...

živý obraz „*Noc – těsně po příjezdu*“

živý obraz „*Po 14 dnech – hodina před návratem domů*“

Poslední živý obraz se na znamení rozehraje a na znamení se opět ukončí. Ostatní pozorně sledují celý jeho průběh.

5. PRÁCE VE SKUPINÁCH

Instrukce:

Rodiny se vracejí do svých domovů... Ty voda neponičila a mohou se tam bez problémů nastěhovat. Měli opravdu štěstí. I když se jim voda vyhnula, jejich domy byly naprosto vyrabované. Vše, co se dalo zpeněžit, bylo pryč...

VYSVĚTLIT SI POJEM

vyrabovat

6. ŽIVÉ OBRAZY „PRVNÍ VTEŘINY DOMA“

Instrukce:

Děti vytvoří živý obraz na téma „První vteřiny doma“. Učitel pak obchází „sochy“ a dotykem je ožíví – mohou tak povědět, co si myslí nebo cítí... Mluví jen oživená „socha“ a ostatní jsou ve štronzu. Nakonec se obraz tlesknutím rozehraje a ukončí.

7. NAVOZENÍ NOVÉ SITUACE A DISKUZE V ROLÍCH

Instrukce:

Rodiny společně uklízí okolí a všimnou si, že se osoba, kterou důvěrně znají (jde o souseda), vloupá k někomu domů... Všichni členové rodin se sešli např. u Klausů a řeší problém, zda člověka, kterého znají, mají nahlásit policii, nebo si s ním jen promluvit...

8. REFLEXE V KRUHU

Instrukce:

„*Je to žalování, nebo ne a proč? Kdy jde o žalování a kdy ne?*“

Tip: Jak aktivitu obohatit (ještě před reflexí)

1. Děti si mohou pomocí improvizace situaci sehrát — dvě skupiny (jako dvě rodiny) nad problémem diskutují, zbytek třídy pozoruje. Pak se v diskusi jednotlivé rodiny vystřídají.
2. Každá rodina si sepíše seznam důvodů, proč známého nahlásit a proč ne. Pro tuto aktivitu lze využít myšlenkové cesty Kompas (její popis najdete v metodice [MET03_Vidím, jak myslím](#)) nebo Graf možností (popis aktivity najdete v metodice [MET06_Myslím tvořivě](#)) — kdy lze problém formulovat jako „nahlášení souseda“.

